

**AVRUPA KOMİSYONU'NDAN
AVRUPA PARLAMENTOSU,
KONSEY, AVRUPA EKONOMİK VE
SOSYAL KOMİTESİ VE BÖLGELER
KOMİTESİ'NE BİLDİRİM
28.11.2023**

**Şebekeler, Eksik Halka -
Şebekeler için Bir AB Eylem Planı**

Elder

1. GİRİŞ

Avrupa Komisyonu, AB'nin siyasi açıdan bağımsız yürütme koludur. Yeni Avrupa mevzuatı için tekliflerin hazırlanmasından tek başına sorumludur ve Avrupa Parlamentosu ile AB Konseyi'nin kararlarını uygular.

Bölgeler Komitesi, Avrupa Birliği'nin 27 Üye Devletinin bölgesel ve yerel yönetimlerini temsil eden 329 üyeden oluşur. Zorunlu (Anlaşmaların gerektirdiği şekilde) ve gönüllü istişarelere ve uygun olduğu durumlarda kendi inisiyatifine dayalı görüşler temelinde aranan görüşleri yayınlamaktadır. Avrupa Birliği'nin genel çıkarları doğrultusunda görevlerini yerine getirirken bağımsızdırlar.

Bu plan, iki yıl içinde uygulamaya konulacak somut eylemlerle Avrupa'nın enerji altyapısının geleceğe hazır hale getirilmesinde örnek bir ilk adımdır. Şebeke veri alışverişinde daha yüksek şeffaflık ve ulusal makamlar, sistem operatörleri ve sivil toplum arasında daha kapsayıcı bir katılım, bu sürecin değerli unsurlarıdır.

2. ŞEBEKELER İÇİN BİR AB EYLEM PLANI

AB, dünya genelinde en geniş ve dirençli elektrik ağlarından birine sahiptir, 11 milyon kilometrelik bir alanı kapsayarak yüksek kaliteli elektriğin tüketiciye günlük olarak ulaştırılmasını sağlamaktadır.

Avrupa enerji şebekeleri önemli zorluklarla karşı karşıyadır. **Elektrik tüketiminin**, şu anda olduğu seviyeden **2030'a kadar yaklaşık %60 artması** beklenmektedir. Aynı zamanda şebekelerin düzenli olmayan yenilenebilir enerji kaynaklarına entegre olması gerekmektedir.

ENTSO-E'nin On Yıllık Ağ Geliştirme Planı (TYNDP), sınır ötesi iletim altyapısının önümüzdeki yedi yıl içinde iki katına çıkması gerektiğini ve **2025'e kadar ek 23 GW** kapasite eklenmesi, **2030'a kadar ise ek 64 GW** kapasite dahil edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Avrupa'nın dağıtım şebekelerinin yaklaşık %40'ı 40 yaşın üzerinde ve bu şebekelerin modernize edilmesi gerekmektedir. Sektör tahminlerine göre 2030 yılına kadar dağıtım şebekelerine **375-425 milyar Euro civarında yatırım** yapılması beklenmektedir. Genel olarak komisyon, bu on yıl içerisinde elektrik şebekeleri için gereken **toplam yatırımın 584 milyar Euro** olduğunu tahmin etmektedir. Bu, elektrik sektöründeki temiz geçiş için gereken toplam yatırımın önemli bir kısmını temsil etmektedir.

Şebekelerin genişletilmesi ihtiyacı küresel olarak kabul görmektedir. ABD'nin %60'lık, Çin Devlet Grid Şirketi'nin 1.020 milyar CNY'lik (132 milyar Euro) genişleme planları ve Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2040'a kadar bekleyen 1.500 GW'ı aşan gelişmiş yenilenebilir projelerin tahmini, küresel çapta şebeke genişlemesinin bir göstergesidir. **Bu zorluklara çözüm, Komisyon'un 14 maddelik eylem planında odaklanan özel bir politika ve paydaşlarla etkileşim içermektedir.**

Komisyon, Avrupa'daki şebeke gelişimini hızlandırmak ve iyileştirmek için **yedi temel zorluk belirlemiştir.** Bu zorluklar şu şekildedir;

- I. Mevcut (Projects of Common Interest) PCI'ların hızlı uygulanması ve yeni projelerin geliştirilmesi,
- II. Uzun vadeli ağ planlamasının iyileştirilmesi,
- III. Destekleyici ve geleceğe yönelik düzenleyici çerçevenin oluşturulması,
- IV. Mevcut şebekelerin daha iyi kullanılması ve akıllandırılması,
- V. Finansa erişimin iyileştirilmesi,
- VI. Daha hızlı ve etkili izin süreçlerinin sağlanması,
- VII. Tedarik zincirlerinin güçlendirilmesi.

I. MEVCUT (ORTAK İLGI PROJELERİ) PCI'LARIN UYGULANMASININ HIZLANDIRILMASI VE YENİ PROJELERİN GELİŞTİRİLMESİ

TEN-E (The EU Regulation on trans-European energy infrastructure) çerçevesi, 2013'ten bu yana Tek Pazar içinde Avrupa'daki elektrik bağlantılarını güçlendirmek için ana araç olarak kullanılmaktadır. Sınır ötesi altyapı ihtiyaçlarını belirlemeye, Ortak İlgili Projeleri'ni (PCI) seçmeye, politik destek sağlamaya ve bunların uygulanmasını hızlandırmaya yardımcı olmuştur, bunlar arasında Avrupa Yatırım Bankası da bulunmaktadır.

Dağıtım şebekelerine ve depolamaya yetersiz yatırım yapılması sonucu doğabilecek gelecekteki boşlukları önlemek için yerel şebeke projelerini belirlemek ve desteklemek için yeni bir yaklaşım gerekmektedir.

Eylem 1:

Birliğin listesindeki PCI'ları tamamlamayı hızlandırmak için, Komisyon, Üye Devletler ve proje sahipleri, önceden belirlenmiş PCI'ların ve PMI'ların uygulanmasını önceliklendirecektir. Ayrıca, **yeni öncelikli projelerin geliştirilmesi teşvik edilmelidir.**

Proje uygulamasının güçlendirilmiş izlenmesine dayanarak, proje geliştiricileri, Üye Devletlere ve Komisyona ilerleme konusunda bilgi vermeli ve izin verme de dahil olmak üzere **çözülmesi gereken sorunları belirlemelidir**. Bu amaçla, mevcut Üst Düzey Grupların her biri, ilgili olduğunda ortak ülkelerin katılımıyla siyasi yönlendirme ve uygulamadaki ilerlemenin yakın takibini sağlamak için yıllık bakanlar düzeyinde toplantılar da dahil olmak üzere öncelikli projeleri **yakından takip** etmelidir. Üst Düzey Gruplar aynı zamanda gelecekteki olası öncelikli projelerin belirlenmesini de **destekleyecektir**.

Geleceğe yönelik olarak, Komisyonun iletim ve dağıtım dahil altyapı projeleri için gelecekteki **kamu finansmanı ihtiyaçlarını değerlendirecektir, aynı zamanda depolama, hidrojen ve CO2 altyapısını da kapsayacaktır**.

II. DAHA YÜKSEK YENİLENEBİLİR ENERJİ PAYI VE ARTAN ELEKTRİFİKASYON İÇİN UZUN VADELİ ŞEBEKE PLANLAMASININ İYİLEŞTİRİLMESİ

Hızla değişen enerji dünyası, elektrik iletim sisteminin uzun vadeli planlamasını sağlamak için deniz üstü ve karasal değerlendirmelerin yanı sıra hidrojen, taşıma sektörü için şarj altyapısı, ısıtma ve soğutma, karbondioksit, elektrikle çalışan endüstriyel süreçler ve gaz da dahil olmak üzere sektörler arası entegrasyonu içeren dinamik ve kapsamlı bir planlama gerektirir. **Özellikle DSO seviyesinde artan ihtiyaçlar için koordinasyon ve elektrik şebekelerindeki entegrasyon önemlidir**. Elektromobilite ve akıllı şarjın etkisi, politika ve düzenleme çözümleri için paydaş iş birliği gerektirir.

Eylem 2:

ENTSO-E, 2050'ye kadar üstten aşağıya doğru planlamayı deniz üstü ve karasal sistem ihtiyaçlarının belirlenmesini entegre ederek ve hidrojeni daha fazla dikkate alarak güçlendirmesi.

Eylem 3:

AB DSO Kurumu'nun, dağıtım geliştirme planlarının varlığını ve özelliklerini haritalandırarak DSO şebeke planlamasını desteklemesi.

- DSO'lar, İç Elektrik Piyasası Direktifi'ne göre 5 ila 10 yıl arası NDP'leri geliştirmekle yükümlüdür ve AB, DSO Kurumu ile iş birliği yaparak koordineli planlama yapmalıdır.
- AB DSO Kurumu, DSO'ların faaliyetlerini koordine etmeli, veri alışverişini teşvik etmeli ve 2024'e kadar en iyi uygulamaları belirlemek üzere örnek olayları incelemelidir.

- AB DSO Kurumu, 2024'ten itibaren akıllı şebeke projeleri için PCI başvurularının tasarımı ve sunumu konusunda destek sağlayacaktır.

III. GELECEK ODAKLI ŞEBEKE GELİŞİMİ İÇİN DÜZENLEYİCİ TEŞVİKLERİN TANITILMASI

Düzenleyici çerçeve, enerji sistem geliştirmelerini etkileyerek ağ tarifelerindeki artışları ve deniz üstü yenilenebilir enerjilerin maliyet paylaşımındaki karmaşıklıkları belirler; bu nedenle, **uygun teşvikler ve dengeli tarife metodolojileri** gereklidir.

Eylem 4:

Komisyon tarafından yapılan Elektrik Piyasa Tasarımı reformu önerisi, önceden yatırımların ilgili ağ projelerinde kullanılması gerektiğini açıkça belirtmektedir. Aynı zamanda, bu kullanımın ihtiyaca orantılı olmalıdır. Komisyon, şebeke projelerinde önceden yatırımlara ne şartlar altında izin verilmesi gerektiğini belirleyen rehber ilkelere dair öneride bulunmalıdır.

Eylem 5:

Komisyon, deniz üstü projeler için sınır ötesi maliyet paylaşımına ilişkin rehberlik yayınlamalıdır.

IV. ŞEBEKELERİN DAHA İYİ KULLANIMININ TEŞVİK EDİLMESİ

Şebekeler genellikle ağ tarifeleri aracılığıyla finanse edilir, sınır ötesi iletim projeleri için sıkışıklık gelirleri ile tamamlanır. İletim ve dağıtım ağ tarifeleri, dekarbonizasyon ve DSO'ların giderek daha etkin bir rol oynadığı değişen enerji sistemini hesaba katarak **düzenli olarak güncellenmelidir**. Ayrıca, mevcut şebekelerin etkin kullanımı için proje yürütücülerinin **akıllı şebeke teknolojilerine dair farkındalıkları artırılmalıdır**.

Eylem 6:

ENTSO-E ve AB DSO Kurumu'nun sistem operatörleri için uyumlu şebeke barındırma kapasitesi tanımları üzerinde anlaşması ve "Pan-European" bir genel bakış oluşturması

- ENTSO-E ve AB DSO Kurumu, 2025'in ortalarına kadar geniş bir Avrupa genelinde projelerini kavramsallaştıran geliştiricilere görünürlük sağlamalıdır.
- Görünürlük, yenilenebilir enerji, depolama ve elektrikli araç şarj altyapısı gibi esnek talep projelerine fayda sağlayacaktır.

Eylem 7:

ENTSO-E ve AB DSO Kurumu, akıllı şebeke, ağ verimliliği ve yenilikçi teknolojilerin benimsenmesini **teşvik etmeli**

- ENTSO-E ve AB DSO Kurumu, birlikte Technopedia'yi güncellemelidir.
- Güncellenmiş kaynak, akıllı elektrik şebekesi projeleri için önemli teknolojilere odaklanmalıdır.
- Technopedia, Horizon Europe veya Horizon2020 programları altında geliştirilen teknolojileri içermelidir.
- Güncellemeler, projelerini kavramsallaştırmak isteyen geliştiriciler ve düzenleyici otoriteler tarafından dikkate alınabilmelidir.

Eylem 8:

ACER'ın bir sonraki tarife raporunda, tarife tasarımı yoluyla akıllı şebekeleri ve ağ verimliliği teknolojilerinin teşvikine ilişkin en iyi uygulamaları önermesi, CAPEX'e ek olarak OPEX ve fayda paylaşımını düşünerek odaklanmalı.

V. FİNANSMANA ERİŞİMİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Şebeke güçlendirmeleri için yarım trilyon kaynağın mobilize edilmesi, **kredi derecelendirmesi, sermaye erişimi ve özel finansman modelleri gibi yeni çabalara ihtiyaç** vardır. **Şebeke operatörleri, sermaye harcamalarındaki artışla finansmana erişimde zorluklarla karşılaşabilir.**

Şebeke yatırımlarını desteklemek için özel finansmanı engelleyen engelleri belirlemek ve ele almak için özel finansman modelleri ve araçlarını tanımlamak **yeni bir çaba gerektirmektedir.**

Eylem 9:

Komisyon, özel finansmana erişim engellerini ele almak için özel finansman modellerini belirlemek ve diyalogu güçlendirmek üzere özel bir süreç başlatacaktır.

Komisyon, yatırımcılarla (emeklilik fonları dahil), kredi ajansları, finansal kuruluşlar, düzenleyici otoriteler ve sistem operatörleri ile 2023 yılının sonuna kadar finansmanı engelleyen engelleri belirlemek ve ele almak için güçlendirilmiş bir süreç başlatacaktır.

Komisyon ve EIB, InvestEU bağlamında şebeke yatırımlarını desteklemek için finansman araçları ve araçlarına olan ihtiyacı daha fazla inceleyecektir.

Eylem 10:

Komisyonun, akıllı şebekeler ve dağıtım şebekelerinin modernizasyonu için AB finansman programlarından kaynaklanan fırsatları artırması.

Dağıtım şebekeleri, farklı AB finansman araçları kapsamında finanse edilebilir. Üye Devletler, 2021-27 dönemi için operasyonel programlarında şu ana kadar sadece toplamda 4.7 milyar Euro tahsis etmiş ve 6 milyar Euro'luk yatırıma öncülük etmiştir.

Bölgesel ve uyum fonları için operasyonel programlarını değiştiriyorlarsa, dağıtım şebekelerinin modernizasyonu ve yerel akıllı şebeke dağıtımı için yüksek bir ihtiyaca sahip Üye Devletler, bu sektör için **tahsisleri artırmak için mevcut seçenekleri değerlendirmelidir.** Komisyon, 2024 yılının ilk çeyreğinden itibaren Üye Devletleri dağıtım şebekeleri için **finansman fırsatları konusunda çalışma sürecini başlatacak** ve bu amaçla özel bir üst düzey toplantı düzenleyecektir. Komisyon, finans başvurularını hazırlayan işletmelere yardımcı olmak için Teknik Destek Aracı kapsamında özel teknik yardım sunacak ve bu eylem hakkında bilincin artırılması için **AB DSO Kurumu ile iş birliği yapacaktır.**

VI. DAHA HIZLI İZİN VE KAMU KATILIMI YOLUYLA DAĞITIMIN HIZLANDIRILMASI

Altyapı projeleri, karmaşık izin prosedürleri, dil farklılıkları, çevresel izin zorlukları ve kamusal endişelerle karşılaşarak önemli engellerle karşılaşmaktadır.

Eylem 11:

Komisyonun, mevcut yasal araçları nasıl uygulayacaklarına dair rehberlik ve teknik destek sağlayarak izin sürecini hızlandırmayı desteklemesi ve Üye Devletlerin hızlandırma önlemlerini uygulamalıdır.

Eylem 12:

Komisyon, erken, düzenli ve anlamlı paydaş katılımı ve düzenleyici destek için Birlik Anlaşması başlatmalıdır.

VII. ŞEBEKE TEDARİK ZİNCİRLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Elektrik şebekesi teknolojilerine olan küresel talepteki güçlü büyüme, teslim sürelerini daha da uzatabilir. Bu nedenle, AB imalat kapasitesinin önemli ölçüde artması beklenirken, AB'nin ortaklıkları değer zincirlerini daha da güçlendirecektir.

Eylem 13: ENTSO-E ve EU DSO Entity, teknoloji sağlayıcıları ile iş birliği yaparak ortak teknoloji spesifikasyonları geliştirmeli ve şebeke proje borularının görünürlüğünü artırmalı, üretim kapasitesine yatırım yapmayı ve tedarik zincirlerini güvence altına almayı kolaylaştırmalıdır.

Eylem 14: Komisyon, üretim ve talep bağlantısı için ortak teknik gereksinimleri teşvik etmelidir.

SONUÇ

Elektrik şebekelerinin enerji geçişindeki vazgeçilmez rolü, doğru teşviklerin oluşturulması ve gereksiz engellerin ve risklerin en aza indirilmesi açısından son derece önemlidir. Enerji geçişini tüm ekonomik sektörlerde mümkün kılmak için hem iletim hem de giderek **artan ölçüde dağıtım seviyelerinde**

şebeke modernizasyonu, genişletilmesi ve akıllı hale getirilmesi büyük öneme sahiptir. Şebekeler, özellikle yenilenebilir enerji ve esnek talep entegrasyonunu sağlamak için yeni sistem ihtiyaçlarına hazır olmalıdır. **Ağ geliştirme konusundaki bu zorluklar, 2030'a kadar yarım trilyon Euro'ya ulaşan yüksek yatırım ihtiyaçlarına dönüşmektedir.** Şebeke projeleri için **basitleştirilmiş izin prosedürleri, yeni yenilenebilir enerji ve esneklik kaynakları için şebeke barındırma kapasitelerini önemli ölçüde artırabilir.** Belirlenen eylemler, ilgili tarafların, **kamu ve özel sektör temsilcilerinin,** bu eylem planının uygulanması konusunda **güçlü ve uzun vadeli bir taahhüdü** aracılığıyla tam etki üretebileceği birlikte çalışmalarıyla mümkün olacaktır.

Elder

Adres : Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Yolu 9. km No: 266 Tepe Prime A Blok 3. Kat, D: 37-38 Çankaya / Ankara
Telefon : +90 312 285 11 35 – 36
Faks : +90 312 285 11 26
E-posta : info@elder.org.tr

www.elder.org.tr

Elderbilgi

ELDER